

NACIONALINĖS STRATEGIJOS DOKUMENTAI (NSD)

VNFIL SKATINIMUI

(Rekomendacijos sprendimų priėmėjams)

2021 m. liepa

Leidimas

Centro de Formação Profissional Para o Comércio e Afins, CECO A

Autoriai

Charitini-Maria Skoulidi | C.M. SKOULIDI & SIA E.E., p-consulting

Chiara Marchetta | FORMA.AZIONE SRL

Chiara Palazzetti | FORMA.AZIONE SRL

Cristina Dimas | Centro de Formação Profissional Para o Comércio e Afins, CECO A

Inga Pusa | Lietuvos švietimo ir mokslo profesinė sąjunga, LESTU

Lilija Pusvaskiene | Vilniaus Automechanikos ir Verslo Mokykla, VAVM

Panagiotis G. Anastassopoulos | C.M. SKOULIDI & SIA E.E., p-consulting

Sílvia Coelho | Centro de Formação Profissional Para o Comércio e Afins, CECO A

Sylvia Liuti | FORMA.AZIONE SRL

Tatijana Babrauskienė | Lietuvos švietimo ir mokslo profesinė sąjunga, LESTU

Leidimo vieta

Lisabona, PT

Leidimo data

2021 m. rugpjūčio mėn.

Pranešimas

Šis projektas buvo finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos panaudojimą.

Dauginti leidžiama, nurodžius šaltinį.

Autorinės teisės © PROF I-VNFIL Consortium, 2018-2021

TURINYS

TURINYS.....	3
1. SANTRAUKA	<i>Klaida! Žymelė neapibrėžta.</i>
2. TIKSLAI IR METODOLOGIJA.....	<i>Klaida! Žymelė neapibrėžta.</i>
3. REKOMENDACIJOS	8
<i>Rekomendacijų sritis: Gebėjimų stiprinimas.....</i>	9
<i>Rekomendacijų sritis: Alternatyvių vertinimų kokybės gerinimas (el. Įrankiai)</i>	10
<i>Vertinimo suderinimas su poreikiu (įsivertinimas)</i>	<i>Klaida! Žymelė neapibrėžta.</i>
<i>Rekomendacijų sritis: Derinimas su nacionalinėmis kvalifikacijų sistemomis</i>	13
<i>Rekomendacijų sritis: Suinteresuotų šalių įtraukimas.....</i>	13
<i>Rekomendacijų sritis: Sistemos matomumas ir patikimumas.....</i>	14
<i>Rekomendacijų sritis: Sistemos kokybė.....</i>	<i>Klaida! Žymelė neapibrėžta.</i>
<i>Rekomendacijų sritis : Institucinė ir politinė sandara.....</i>	17
4. PRIEDAI.....	<i>Klaida! Žymelė neapibrėžta.</i>
<i>Priedas 1.....</i>	<i>Klaida! Žymelė neapibrėžta.</i>

1. SANTRAUKA

Mokymosi visą gyvenimą svarba yra labiau nei bet kada neginčijama, todėl neformaliojo ir savišvietos mokymosi (VNFIL) patvirtinimas yra esminis tikrosios mokymosi visą gyvenimą visuomenės elementas. Mūsų visuomenėje visos mokymosi formos „skaičiuojamos“ vienodai - būti socialiai vienodai vertinamos švietimo sistemos bei darbo rinkos.

Pripažinimas gali padėti siekti strategijoje „Europa 2020“ nustatytų tikslų, nes jis gali padėti suderinti įgūdžių pasiūlą ir paklausą, remti judumą įvairiuose sektoriuose ir šalyse bei kovoti su socialine atskirtim. Įgūdžių darbotvarkė, skirta stiprinti tvarų konkurencingumą, užtikrinti socialinį teisingumą, įgyvendinti pirmąjį Europos socialinių teisių ramsčio principą (prieigą prie švietimo ir mokymosi visą gyvenimą visiems, visur ES) ir stiprinti atsparumą reaguoti į krizes, atsižvelgiant į pamokas, įgytas per COVID-19 pandemiją.

Profesinio mokymo esmė turi būti pažangos galimybės, kaip nustatyta Tarybos rekomendacijoje 2020 dėl profesinio mokymo, siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio teisingumo ir atsparumo. Profesinis mokymas turi būti orientuotas į besimokantįjį, pasiūlyti lanksčius kelius, pagrįstus neformaliojo ir savišvietos mokymosi (VNFIL) rezultatų pripažinimo ir patvirtinimo mechanizmais. Turi būti aišku, kaip būtų galima perduoti, pripažinti ir kaupti individo mokymosi rezultatus. Tai yra indėlis, siekiant 2025 m. ES lygmens tikslų švietimo ir mokymo, socialinės ir užimtumo politikos srityse.

2012 m. Tarybos rekomendacijoje dėl pripažinimo, valstybės narės buvo raginamos iki 2018 m. nustatyti nacionalines pripažinimo priemones, o pagrindinės „2018 m. Europos neformaliojo ir savišvietos mokymosi pripažinimo inventorizacijos“ išvados aiškiai rodo, kad, **padaryta didelė pažanga, buvo daug galimybių pasisakyti už VNFIL sistemų kokybę ir efektyvumą visoje Europoje, remiant visuomenę ir politikos formuotojus.** Jeigu ketinama siekti 2025 m. ES lygmens tikslų (kai pripažinimas atlieka savo vaidmenį), reikia dėti papildomų pastangų. Tai buvo pagrindas, kuriuo remiamtis gimė projekto PROFIL VNFIL idėja, ir intelektualiai produktai buvo plėtojami, **sprendžiant vis dar esamas tobulintinas sritis ir šalių partnerių nacionalinių VNFIL strategijų spragas**, būtent efektyvumo, kokybės, matomumo ir pasitikėjimo sistemomis požiūriu, atspindint suinteresuotųjų šalių iš įvairių švietimo ir mokymo sektorių interesus.

Taigi, **pagrindinis šio intelektualinio produkto tikslas** yra propaguoti VNFIL sistemų kokybę ir efektyvumą, remiant visuomenę ir politikos formuotojus nacionaliniu/regioniniu ir Europos lygiu.

Tam buvo apibrėžta metodika, kuri buvo naudojama kaip pagrindas Europos lygiu (CEDEFOP patirtis šiuo klausimu buvo esminis informacijos šaltinis) ir nacionaliniu/regioniniu lygiu. Taip pat buvo pasinaudota kitomis projekto veiklomis (pvz., geroji praktika ir priemonės, aprašytos IP1

dokumentų tyrimuose; bandomasis IP2 el. aplanko testavimas ir savęs vertinimo bandymai; IP3 mokymo programos testavimas nenutolstant nuo VNFIL praktikų, suinteresuotųjų šalių komitetų ir kt.) tam, kad nustatyti galimas tobulinimo sritis ir konkrečias veiksmų rekomendacijas sistemos bei teikėjų lygmeniu.

Išsamią metodikos informaciją rasite toliau, o pažangos rezultatus - 1 priede.

Atsižvelgiant į projekte dalyvaujančių šalių/regionų (Portugalija, Graikija, Lietuva ir Italija/Umbrijos regionas) nevienalytiškumą VNFIL sistemų kūrimo požiūriu, šiame strategijos dokumente fokusuojamasi į bendras rekomendacijas, Priklausomai nuo nacionalinės/regioninės sistemos vystymosi stadijos, jie galėtų būti naudojami kaip indėlis į sistemos kokybę ir efektyvumą.

Remdamosi šiomis (Europos) rekomendacijomis, šalys partnerės parengė nacionalinius strateginius dokumentus (NSD), juos išversdami ir pritaikydami pagal savo nacionalinio/regioninio konteksto ypatumus.

2. TIKSLAI IR METODOLOGIJA

Pagrindinis šio dokumento tikslas yra propaguoti VNFIL sistemų kokybę ir efektyvumą, remiant visuomenę ir politikos formuotojus nacionaliniu/regioniniu, taip pat ir Europos lygmeniu, siūlyti rekomendacijų rinkinį, kuriame būtų identifikuojamos esamos tobulintinos sritys ir spragos šalių partnerių nacionalinėse VNFIL strategijose, būtent efektyvumo, kokybės, matomumo ir pasitikėjimo sistemomis požiūriu, išskiriant įvairių švietimo ir mokymo sektorių suinteresuotųjų šalių interesus.

Šioms rekomendacijoms sukurti buvo pritaikyta tokia metodika:

Bendros nacionalinės duomenų informacijos rinkimo ir analizės struktūros sukūrimas	
Duomenų rinkimas nacionaliniu lygiu	<p>Esamų VNFIL sistemų charakteristikų identifikavimas pagal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategiją, tikslus ir prioritetus • Tikslines grupes • Sektorius/sritis, į kurias kreipiamasi • Turimas patvirtinimo priemonės ir metodus • Ryšį su NKS • Ryšį su kitomis nacionalinėmis politikos kryptimis (profesinio mokymo, suaugusiųjų mokymosi ir t.t. atžvilgiu) • Valdymą ir atskaitomybę • Investicijas į VNFIL specialistų kompetencijų ugdymą • Kokybės užtikrinimo priemonės ir matavimo rodiklius
	<p>Esamų VNFIL sistemų kokybė:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įdiegtų sistemų kokybės suvokimas • Sistemų matomumas • Sistemų efektyvumas
Esamų VNFIL sistemų atsako analizė ir apžvalga, atsižvelgiant į pasiekimus, rekomendacijų trūkumus ir pasekmes	<p>Analizė atlikta nacionaliniu lygiu, dalyvaujant įvairių suinteresuotųjų šalių atstovams</p> <p>Šios analizės ataskaita, kurią kiekviena šalis pateikia intelektualinio produkto kūrimo vadovui pagal apibrėžtą bendrą struktūrą (1 priedas)</p>

	Kiekvienos šalies ataskaitos analizė, siekiant parengti bendras ES rekomendacijas
Rekomendacijų rengimas, tvirtinimas ir vertimas	Bendros ES rekomendacijos, išdėstytos pagal apibrėžtas turinio sritis
	Projekto darbuotojų mokymosi veikloje pateiktos ir aptartos rekomendacijos
	Pritarimas bendroms ES rekomendacijoms(EN)
	Rekomendacijos (vertimas/pritaikymas į partnerių kalbas)
Sklaida	

Atliekant kiekvieną iš aukščiau paminėtų veiklų buvo atsižvelgta į skirtingas VNFIL kandidatų, specialistų ir institucinių suinteresuotųjų šalių, įskaitant vyriausybines institucijas, socialinius partnerius, privatų sektorių (darbo rinką, įmones), perspektyvas. (t. y. naudojant suinteresuotųjų šalių komitetų posėdžius, nacionalinius mokymus VNFIL specialistams, kandidatų atliekamus el. portfelio ir įsivertinimo įrankius, šiuo tikslu organizuojamas ad hoc tikslines grupes ir kt.).

Remdamiesi projekto paraiška ir informacija, gauta renkant, analizuojant ir peržiūrint duomenis, partneriai susitarė dėl žemiau nurodytų turinio sričių, kuriose būtų teikiamos rekomendacijos dėl politikos veiksmy (sistemos ir teikėjų lygmeniu).

TURINIO SRITYS

- Gebėjimų stiprinimas
- Alternatyvių vertinimų kokybės gerinimas (el. įrankiai)
- Įvertinimų suderinimas su poreikiais (savęs įsivertinimas)
- Suderinimas su nacionalinėmis kvalifikacijų sąrangomis
- Suinteresuotųjų šalių įtraukimas
- Sistemos matomumas ir patikimumas
- Sistemos kokybė
- Institucinė ir politinė struktūra

Pagrindiniai INFORMACIJOS ŠALTINIAI, naudojami kuriant šį intelektinį produktą, yra šie:

- Kiekvienoje šalyje partnerėje esančių VNFIL sistemų aprašymas, įtrauktas į intelektinį produktą Nr. 1 esamos VNFIL gerosios praktikos ir įrankių sąvadas – <https://profi-vnfil.eu/compendium/>
- VNFIL gerosios praktikos ir priemonės, aprašytos intelektiniame produkte Nr. 1 sąvade (iš šių šalių: Portugalija, Graikija, Lietuva, Italija, Slovėnija, Prancūzija, Suomija, Kipras, Nyderlandai, Danija, Šiaurės Makedonija, Norvegija, Švedija) - <https://profi-vnfil.eu/compendium/>. Esamų savęs vertinimo metodikų, teisinių reikalavimų, esamo VNFIL portfelio ir el. portfelio sąvadas šalyse partnerėse (kaip intelektinio produkto Nr. 2 dalis) CEDEFOP ataskaita, kurią galime rasti <https://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/validation-non-formal-and-informal-learning>
- Pagrindiniai rezultatai, gauti pokalbių su pagrindiniais veikėjais / patyrusiais VNFIL teikėjais kiekvienoje šalyje partnerėje, sukurti intelektiniame produkte Nr. 1, siekiant iširti esamą naujoviškų ir veiksmingų VNFIL priemonių, ypač elektroninių (pvz., el. portfelio), padėti Europoje ir nustatyti efektyviausias priemones, reikalingas sėkmingam VNFIL vykdyti.
- Pagrindiniai rezultatai, gauti iš intelektinio produkto Nr. 1 internetinio klausimyno apie esamus naujoviškus ir efektyvius VNFIL įrankius, ypač elektroninius – <https://profi-vnfil.eu/survey-for-innovative-vnfil-tools/>.
- Pagrindiniai rezultatai, gauti iš bandomojo el. portfelio testavimo ir savęs vertinimo testų, kurie yra intelektinio produkto Nr. 2 veiklos dalis - <https://portfolio.profi-vnfil.eu/pt-pt/>
- Pagrindiniai rezultatai, gauti iš intelektinio produkto Nr. 3, internetinės anketos apie VNFIL specialistų poreikius, susijusius su neatidėliotinais iššūkiais ir reikalaujamomis kompetencijomis, konkrečiai susijusiomis su efektyviu VNFIL el. įrankių naudojimu <https://profi-vnfil.eu/survey-for-vnfil-professionals/>
- Pagrindiniai rezultatai, gauti išbandant mokymo programą šalia VNFIL praktikų, vykdomų nacionaliniu lygiu pateikiami kaip intelektinio produkto Nr. 3 veiklos dalis.
- Duomenys, surinkti iš suinteresuotųjų šalių, jų komitetų posėdžių arba kitomis atitinkamomis priemonėmis
- Duomenys surinkti iš VNFIL specialistų, dalyvaujančių projektinėje mokymosi veikloje
- Analizė ir peržiūra, atliktos šalių partnerių lygiu dėl esamų VNFIL sistemų atsako į pasiekimus, trūkumus ir pasekmes rekomendacijoms (1 priedas).

3. REKOMENDACIJOS

Projekte dalyvaujančių šalių/regionų (Portugalijos, Graikijos, Lietuvos ir Italijos/Umbrijos regiono) heterogeniškumas, kiek tai susiję su VNFIL sistemų kūrimu, lėmė būtinybę šiame (Europos) strategijos dokumente išlaikyti tik bendras rekomendacijas, kurios galėtų, priklausomai nuo nacionalinės/regioninės sistemos raidos etapo, būti indėliu į geresnę kokybę ir efektyvumą.

Rekomendacijos būtų laikomos indėliu sistemos bei teikėjų lygmeniu. Tai pagrįsta tuo, kad nors politikos lygis yra būtinas norint parengti pagrindus sistemos veikimui ir suteikti tinkamą VNFIL procesų matomumą, teikėjai taip pat atlieka pagrindinį vaidmenį skatinant sistemą ir užtikrinant procesų efektyvumą ir kokybę. Tinkamos sistemos neveikia be tinkamai paruoštų ir atsidavusių paslaugų teikėjų. Taip pat kvalifikuoti, organizuoti ir į vartotoją orientuoti paslaugų teikėjai negali būti veiksmingi ir teikti kokybiškas paslaugas kandidatams, kol nebus sukurti ir išlaikyti sistemų pagrindai sistemos lygiu.

Šis simbiotinis ryšys yra akivaizdžiai esminis VNFIL sistemos vystymui ir pažangai, tai parodė projekto metu atlikti tyrimai. Pavyzdys: Umbrijos regione (Italijos regioninė sistema, kuri buvo šio projekto dalis) yra privalomas specialus sertifikavimas ir registracija visiems VNFIL specialistams, norintiems teikti VNFIL paslaugas kandidatams, tačiau VNFIL procesai vis dar kuriami sistemos lygiu; iš kitos pusės, Portugalija turi kompetencijų pripažinimo, patvirtinimo ir sertifikavimo sistemą (VNFIL procesai Portugalijoje žinomi kaip RVCC procesai), veikiančią nuo 2000 m., ji yra svarbi politinėje darbotvarkėje, valdoma ministrų lygiu, siūloma kandidatams nemokamai, iki šiol šalyje jau yra sertifikuota daugybė žmonių (pvz., nuo 2017 m. sausio mėn. iki 2021 m. balandžio mėn. 83 090 asmenų įgijo pilną kvalifikaciją ir 560 608 dalinę kvalifikaciją per VNFIL procesus), tačiau sistemos rėmuose nėra privalomo mokymo (pradinio ar tęstinio) VNFIL specialistams, taikomi tik įvairių dalyvaujančių specialistų kompetencijų profilio reikalavimai.

Rekomendacijų sritis: Gebėjimų stiprinimas

Neatsitiktinai tai yra pirmoji rekomendacijų sritis. Nesvarbu, ar kuriame VNFIL sistemą nuo nulio, ar turime gerai nusistovėjusią ir pripažintą sistemą, įtraukti (arba būtini įtraukti) žmogiškieji ištekliai ir jų įgūdžiai bei kompetencijos turi būti laikomi pagrindiniu sistemos elementu nuo pat pradžių. Atrodo, kad Europos veikla šiuo klausimu vis dar progresuoja. Kaip aprašyta „Europos neformaliojo ir savišvietos mokymosi įteisinimo aprašo 2018 m. galutinėje suvestinėje ataskaitoje“, visapusiškumo lygis pagal Tarybos rekomendacijoje dėl pripažinimo nustatytą principą, „numatytas pripažinimo specialistų profesinių kompetencijų ugdymas“ buvo įvertintas kaip žemas, 2018 m.

Tinkamas įtrauktų specialistų profilio ir kompetencijos reikalavimų apibrėžimas, taip pat gerai apgalvotas, veiksmingas ir kokybiškas gebėjimų stiprinimo veiksnių teikimas pirminio ir tęstinio

mokymo, taip pat kitų rūšių veiksmai (darbo susitikimai, bendruomenės praktikos, mainų forumai ir tt), skirti įvairių tipų specialistams/praktikams, turi būti sistemos pagrindas.

Mokymų metu reikia atsižvelgti į skirtingus VNFIL darbo aspektus, įvairius specialistų profilius ir jų specifinius poreikius bei nuolatinį poreikį pritaikyti įgūdžius ir kompetencijas prie besikeičiančios aplinkos, skaitmenizavimo, šiuo metu vaidinančio taip pat ir VNFIL srityje, pagrindinį vaidmenį. Todėl rekomendacijos yra skirtos užtikrinti sistemą, kurioje:

- Aiškiai apibrėžti dalyvaujančių specialistų profiliai ir kompetencijų reikalavimai
- Atskirų specialistų / praktikų užduotys ir atsakomybės yra aiškiai apibrėžtos ir žinomos
- Sistemingai organizuojamas pradinis mokymas bei tęstinis specialistų mokymas
- Mokymuose turi būti atsižvelgiama į skirtingus dalyvaujančių specialistų poreikius (pvz., Portugalijoje ir Lietuvoje mokymai, skirti komisijos nariams, yra laikomi prioritetu).
- Mokymuose pagrindinis dėmesys turi būti skiriamas pačiam procesui (kompetencijų nustatymas ir dokumentavimas; vertinimo priemonės ir metodai), taip pat suaugusiųjų mokymosi metodikoms, minkštiesiems įgūdžiams, etikai, privatumo ir duomenų apsaugos klausimams, kokybės užtikrinimui ir kt.
- Mokymai taip pat turi būti orientuoti į skaitmeninių įrankių naudojimą, profesionalų skaitmeninių kompetencijų kėlimą, COVID pandemijos „išmokyti pamokų“ panaudojimą.
- Kompetentingų institucijų ir VNFIL teikėjų bendradarbiavimas, ypač gebėjimų stiprinimo lygmeniu, turi būti stiprus

Geroji praktika, kuria galima vadovautis, yra ta, kuri taikoma Umbrijos regione, kur apibrėžiamas efektyvus specialistų kompetencijų ugdymo procesas, kuris prasidėjo 2008 m. Umbrija buvo vienas pirmųjų Italijos regionų, tuo metu užsiimančių mokymo kreditų pripažinimu. Procesas numato: 2 kompetencijos vienetai ir kompetencijos, kurias turi įrodyti profesionalai, norintys dalyvauti pripažinimo procesuose; mokymo veikla, skirta pasirengimui, ir baigiamasis egzaminas, kad gauti kompetencijų patvirtinimą.

Kita opi tema yra susijusi su įtrauktų žmogiškųjų išteklių kiekybiniu aspektu. Praktikuojančių specialistų skaičius ir statusas (nuolatinis darbas, lyginant su vienkartinėmis sutartimis ar net savarankiškai dirbančiais asmenimis) turi būti gerai apgalvotas ir atitikti pripažinimo proceso poreikius, kad kandidatų lūkesčiai būtų patenkinti, o praktinė patirtis išliktų sistemoje. Taip pat reikia planuoti ir organizuoti teritorinį paslaugų teikėjų ir specialistų pasiskirstymą, kad būtų atsižvelgta į realius potencialių kandidatų poreikius.

Rekomendacijų sritis: Alternatyvių vertinimų kokybės gerinimas (el. įrankiai)

Viena iš pamokų, išmokytų iš COVID19 pandemijų, yra ta, kad beveik visų ekonominių, socialinių ir net politinių procesų skaitmeninimas yra ne tik įmanomas, bet ir būtinas, kiekvienas iš mūsų turime suvokti jo svarbą ir turėti galimybę išsirtinti savo potencialą. VNFIL tikslas ir svarba išlieka tokie pat. Per šią krizę sukauptą patirtį reikia kelti į priekį, iš vienos pusės tobulinant skaitmeninių priemonių panaudojimo būdus kandidatų ir sistemos labui, o iš kitos – sutelkiant dėmesį į paslaugų kokybę bei jai užtikrinti naudojamas ir kuriamas el. priemones.

Vienas iš aspektų, kurį parodė projekto metu atlikta analizė, buvo įvairios naudojamos pripažinimo priemonės ir metodai, tačiau daugiausia dėmesio buvo skirta tiesioginei sąveikai, nors buvo rasta alternatyvių metodų ir el. priemonių naudojimo gerosios praktikos pavyzdžių (<https://profi-vnfil.eu/compendium/>)

Todėl mes pasisakome už tai, kad sistemos ir tiekėjų lygmeniu, būtų apsvarstytos šios priemonės, tikėtina, leisiančios pasiekti aukštą VNFIL kokybę ir efektyvumą:

- Aiškus skaitmeninių įrankių priėmimas ir integravimas į VNFIL procesą
 - o Internetu galima pasiekti daugiau žmonių su mažesnėmis sąnaudomis (pvz., laiko)
 - o Tai gali būti patrauklesnė ir efektyvesnė forma tam tikroms kvalifikacijoms ir atskirų metodų taikymui (pvz., stebėjimas darbo vietoje)
 - o Gali ženkliai padidinti kontaktų ir sąveikų skaičių
 - o Gali būti galimybė pasiekti kandidatus iš kitų geografinių vietovių, didinant VNFIL procesų pasiekiamumo potencialą
- Skaitmeninių platformų ir (arba) priemonių, kurios galėtų padėti plėtoti VNFIL procesus ir sąveikauti tarp įvairių susijusių suinteresuotųjų šalių (kandidatų, praktikų/vertintojų, komisijos narių, sertifikavimo įstaigų), kūrimas. Platformos taip pat galėtų būti naudojamos kaip būdas leisti kandidatams rinkti ir parodyti savo įgūdžius ir kompetencijas. Šioje vietoje reikia paminėti sukurtą projekto el. įrankį.

El. platforma <https://portfolio.profi-vnfil.eu/> yra internetinis įrankis, sukurtas įgyvendinant projektą ir atitinkantis aukščiau nurodytus tikslus

- Palaiko VNFIL procesus
- Yra informacijos ir dalijimosi šaltinis tam tikrose grupėse arba konkrečiose srityse
- Leidžia kandidatui rinkti elektroninius įrodymus apie išsilavinimą, mokymosi pasiekimus ir darbo kelią (el. aplankas)
- Tarnauja kaip pradinė atrankos priemonė kandidatui, kad jis/ji suprastų, ar jis/ji yra pasirengęs visam pripažinimo procesui, ar jam/jai reikia tobulinti savo įgūdžius ir kompetencijas prieš pradėdant pripažinimo/sertifikavimo procesą.

Bandymų rezultatai šalyse partnerėse yra daug žadantys, nes specialistai ir kandidatai, bandantys įrankį, gerai įvertino įrankį, pabrėždami naudingumą, patogumą naudoti ir galimybę naudoti ateityje.

Vis dėlto projekto metu dalyvavusios suinteresuotosios šalys vieningai laikėsi nuomonės, kad elektroninės priemonės turi būti integruotos su tiesioginiais/kontaktiniais sprendimais, kad nebūtų atmesti mažiau mažiau galimybių turintys asmenys (skaitmeninio raštingumo, aparatinės įrangos, programinės įrangos atžvilgiu). Įgyvendinant procesų skaitmeninimą ir elektroninių priemonių naudojimą reikia turėti omenyje kai kuriuos rizikos faktorius:

- Reikia imtis priemonių, kad būtų išvengta sistemos poliarizacijos (vieniems geriau, bet kitiems daug blogiau)
- Reikia spręsti kibernetinio saugumo klausimus, nustatant konkrečias duomenų ir privatumo apsaugos taisykles ir remiantis gerąja patirtimi
- Reikia suplanuoti ir įgyvendinti specialistų mokymus apie naudojimąsi e-priemonėmis (e-profesionalas)

Taip pat patartina į el. įrankių mokymus įtraukti socialinių tinklų dimensiją, turint omenyje jos populiarumą ir pasiekiamumo potencialą.

Vertinimų suderinimas su poreikiais (savęs įsivertinimas)

Dažnai švietimo ir mokymo sistema yra kritikuojama už tai, kad standartai kuriami profesinio mokymo sistemai, o ne darbo rinkai, todėl sunku juos naudoti bei nuosekliai vertinti potencialių VNFIL kandidatų įgūdžius ir kompetencijas, ypač kalbant apie profesinių įgūdžių vertinimą ir jų pripažinimą. Kita dažnai identifikuojama problema yra ta, kad kvalifikacijos ir standartai neina koja kojon su darbo rinkos dinamika, dažnai yra pasenę.

Štai kodėl mes pasisakome už atnaujintus ir „suprantamus/perskaitomus“ (kandidatams ir darbo rinkai) standartus (ypač profesinius), kurie geriau susietų vertinimą su kandidatų realybe.

Be to, pasisakome už tai, kad savęs vertinimo ir įsivertinimo priemonių buvimas ir naudojimas, be svarbių savęs pažinimo ir įgalinimo priemonių, galėtų būti būdas geriau suderinti vertinimą su kandidatų poreikiais, nes jie suteikia kandidatams pirmojo kontakto su įgūdžiais ir kompetencijomis, kurių reikalaujama standartuose, galimybę, geriau informuojant apie sprendimų priėmimo procesą, prieš pradėdant pripažinimo procesą.

E. priemonių naudojimas įgūdžių ir kompetencijų vertinimui ir įsivertinimui gali prisidėti prie šio tikslo pasiekimo. E. priemonės gali būti naudojamos kaip pradinė atrankos priemonė kandidatui

įsivertinti, ar jis yra pasirengęs visam pripažinimo procesui, ar jam dar reikia patobulinti savo įgūdžius ir kompetencijas prieš pradėdant patvirtinimo / pripažinimo procesą, prieinamą visame pasaulyje, kad procesas būtų demokratiškas ir patogus vartotojui. E. priemonės taip pat gali padėti skaitmeninimui, nes jos gali būti kandidatų skaitmeninių kompetencijų įsivertinimo būdas. Vis dėlto skaitmeninių priemonių naudojimas įgūdžių ir kompetencijų vertinimui ir įsivertinimui turi būti kruopščiai suplanuotas, kad atskirtyje neliktų mažesnio skaitmeninio raštingumo asmenys, kurie irgi yra vienas iš sėkmingo pripažinimo proceso tikslų Europoje.

Dar kartą norėtume paminėti projekto metu sukurtą internetinį įrankį <https://portfolio.profi-vnfil.eu/>, nes jis atitinka rekomendacijų srityje „Alternatyvių vertinimų kokybės gerinimas (el. įrankiai).)“, bei aukščiau nurodytus tikslus: remti kompetencijų vertinimą ir įsivertinimą, remiantis atnaujintais profesiniais aprašais ir standartais; geriau suderinti vertinimą su vartotojų poreikiais; ugdyti savimonę apie reikiamus įgūdžius ir kompetencijas; yra pradinė atrankos priemonė, skirta kandidatams išsiaiškinti, ar jų kompetencijos atitinka standartus, prieš nusprendžiant pradėti patvirtinimo / pripažinimo procesą.

Rekomendacijų sritis: suderinimas su nacionalinėmis kvalifikacijų sąrangomis

Kaip aprašyta 2018 m. Europos neformaliojo ir savišvietos mokymosi patvirtinimo aprašo galutinės suvestinės ataskaitos Tarybos rekomendacijoje dėl pripažinimo, išdėstyto visapusiškumo principo lygio, „tvirtinimo priemonės yra susietos su NKS ir atitinka EKS“ 2018 m. įvertintas kaip aukštas ir patvirtintas 2021 m. atliktos projekto tiriamosios veiklos rezultatais.

Formaliu ir instituciniu požiūriu, kaip teigiama aukščiau minėtoje ataskaitoje, „kvalifikacijas, įtrauktas į NKS, galima gauti pripažinus, todėl gali būti įgyjami moduliai arba formaliosios kvalifikacijos dalys, o kvalifikacijų, įgytų taikant švietimo ir mokymo įteisinimą, standartai dažniausiai yra tokie patys kaip formaliojo švietimo ir mokymo standartai.“ Klausimas nėra susijęs su formalia pripažinimo verte; kalbame apie vertę, kurią mato darbo rinka ir visuomenė, kadangi šios suinteresuotos proceso šalys vis dar nelaiko VNFIL įgytų kvalifikacijų turinčiomis tokią pačią „vertę“ kaip ir formaliojo švietimo būdu įgytos kvalifikacijos.

Todėl rekomendacija yra susijusi su poreikiu didinti VNFIL sistemų matomumą ir patikimumą visuomenėje ir darbo rinkoje sistemos lygmeniu, taip pat su galimybių tobulinti paslaugų teikėjus, kurie turėtų vykdyti šią misiją, atskleidimu. Rekomendacija taip pat susijusi su sistemos patikimumo didinimu, teikiant efektyvias ir kokybiškas paslaugas (žr. žemiau pateiktas rekomendacijas šia tema).

Rekomendacijų sritis: suinteresuotų šalių įtraukimas

Suinteresuotųjų šalių įtraukimas yra esminis bet kurio proceso veiksnys, o VNFIL procesuose jis irgi ypatingai svarbus. Nors šiame intelektiniame produkte nagrinėjamos šalyse formaliai dalyvauja daug įvairių suinteresuotųjų šalių (švietimo ir mokymo teikėjai, pripažinimo suteikimo teikėjai, kompetentingos institucijos, įdarbinimo tarnybos, darbdaviai ir darbdavių organizacijos, profesinės sąjungos ir kt.), iš esmės rekomendacija, apjungianti visas suinteresuotas šalis, yra didinti dalyvavimą ir įsitraukimą, užtikrinant, kad atitinkamos suinteresuotosios šalys turėtų įgūdžių ir išteklių (būtent žmogiškųjų išteklių), kad galėtų atlikti savo vaidmenį sistemoje. Buvo aptartos šios proceso gerinimo priemonės:

- Gerinti ir didinti nacionalinių švietimo ir profesinio mokymo institucijų, ministerijų, darbdavių ir kitų atitinkamų organizacijų dalyvavimą, ryšius ir bendravimą sistemos lygmeniu, taip pat tarp specialistų, dirbančių paslaugų teikėjų lygmeniu, įsitraukimą.
- Gerinti per VNFIL įgytų atestatų/diplomų socialinę vertę / pripažinimą, akcentuojant jo vertę darbdaviams ir darbuotojų atstovams. Akcentuoti kompetencijų pripažinimo vertę didelėje švietimo sektoriaus suinteresuotųjų šalių bendruomenėje, kur vis dar neatsižvelgiama į VNFIL įgytas kvalifikacijas.
- Didinti informuotumą apie mokymosi (ir mokymosi visą gyvenimą, įskaitant VNFIL) naudą, kaip įgalinančią priemonę įgyvendinti demokratines vertybes, kad darbo rinka taptų dinamiškesnė ir jautresnė.
- Suinteresuotųjų šalių, ypač darbdavių, dalyvavimo didinimas, siekiant sutelkti būtent žemos kvalifikacijos darbuotojus ir palengvinti jų prieigą prie pripažinimo paslaugų.

Pavyzdžiui, net Portugalijoje, šalyje, kurioje organizuota ir stabili VNFIL sistema veikia nuo 2000 m., kur socialiniai partneriai yra įtraukti į sistemą ir yra atsakingi už įvairius pripažinimo aspektus nuo kvalifikacijų kūrimo ir standartų nustatymo iki gebėjimų ir kompetencijų vertinimo (kaip žiuri nariai) – nacionalinių projektų veikla, vedanti į Portugalijos NKS, aiškiai parodė, kad reikia didinti darbdavio informuotumą apie tai, kaip pripažinimo procesai gali paveikti jų personalo valdymo politiką, t.y. informuoti darbdavius, kad laikas, darbuotojų investuojamas VNFIL procesuose, gali prisidėti prie darbdavių pareigos suteikti savo darbuotojams privalomas mokymo valandas.

Rekomendacijų sritis: sistemos matomumas ir patikimumas

Kaip aprašyta „Europos neformaliojo ir savišvietos mokymosi patvirtinimo aprašo 2018 m. Galutinės suvestinės ataskaitos“, Tarybos rekomendacijoje dėl pripažinimo išdėstyto principo visapusiškumo lygio „galiojančios pripažinimo priemonės“ 2018 m. įvertintas kaip aukštas. Tiesą sakant, patvirtinant 2018 m. duomenis, 2021 m. bent jau dalyvaujančiose šalyse/regionuose (Portugalijoje, Graikijoje, Italijoje/Umbrijos regione ir Lietuvoje) yra pripažinimo priemonės, tačiau reikia pažymėti, kad bent jau Graikijoje, Lietuvoje ir Italijoje/Umbrijos regione, pripažinimo

galimybės ir susitarimai tebėra riboti ir nėra gerai žinomi potencialiems kandidatams, paslaugų teikėjams, darbo rinkai ir plačiajai visuomenei. Portugalijoje, šalyje su nusistovėjusia VNFIL sistema, vis dar išlieka sistemos matomumo ir patikimumo didinimo rekomendacijų poreikis.

Šis poreikis didinti sistemos matomumą ir patikimumą yra tiesiogiai susijęs su tokiomis problemomis kaip:

- Ribotos įvairių suinteresuotųjų šalių, įskaitant kandidatus ir darbdavius, žinios apie VNFIL sistemą ir jos kaip profesinio ir asmeninio augimo, socialinės įtraukties ir integracijos į darbo rinką priemonės nauda.
- Sunkumas mobilizuoti darbdavius ir kandidatus į sistemą
- Poreikis kovoti su tam tikru socialiniu „nepasitikėjimu“ dėl kvalifikacijų, įgytų VNFIL procesų metu, pagrįstumo ir patikimumo.
- Ribota socialinė ir darbo rinkos vertė, priskiriama kvalifikacijoms/pažymėjimams, įgytiems VNFIL procesų metu
- Neįaučiama jokių teigiamų pasekmių/rezultatų, susijusių su kvalifikacijos/pripažinimo gavimu

Todėl rekomendacijos yra skirtos užtikrinti efektyvų sistemos funkcionavimą, kurioje:

- Nuosekliai investuojama į informacines kampanijas, kuriose skleidžiama informacija ir reklamuojama VNFIL sistema bei jos teikiama nauda, naudojant kanalus ir priemones, pasiekiančias visus gyventojus (masinė sklaida). Taip pat investuojama į konkrečias informavimo kampanijas, skirtas įvairiems specifiniams tikslams ir poreikiams. (pvz., informacinės kampanijos, skirtos socialiniams partneriams, siekiant pasiekti darbdavius ir kandidatus)
- Kiekybiniai ir kokybiniai veiklos kriterijai yra subalansuoti, neleidžiant spaudimo pasiekti kiekybinių tikslų, kas kelia pavojų procesų kokybei ir sistemos patikimumui
- VNFIL politika nepriklauso nuo politinio konteksto, bet yra visiškai integruota į ilgalaikę nacionalinę kvalifikacijų strategiją, kuri užtikrina priemones ir išteklius, reikalingus tęstiniam VNFIL paslaugų teikimui, yra visiškai integruota į švietimo ir mokymo sistemą, kaip dar vienas alternatyvus kompetencijų pripažinimo būdas įgyti kvalifikaciją ir sertifikatą, turintį tą pačią „vertę“

Teikėjai taip pat turi atlikti savo vaidmenį gerinant sistemos matomumą ir patikimumą:

- Investuoti į tiesioginių tikslų sklaidą ir informavimą apie sistemą, procesą ir jo naudą

- Koncentruotis į kandidato poreikius (į besimokantįjį orientuota sistema) ir kokybinius veiklos kriterijus, nepaisant spaudimo siekti kiekybinių tikslų.
- Skatinti teikėjų bendradarbiavimą, bet ne konkurenciją
- Skatinti kurti tinklus ir gerbti kitų teikėjų darbą
- Užtikrinti nepriekaištingą paslaugų teikimą ir veikimą pagal kokybės kriterijus ir elgesio kodeksus, kuriais vadovaujama ir kuriais reglamentuojamas specialistų elgesys ir veikla santykiuose su kandidatais ir kitais praktikais.

Rekomendacijų sritis: sistemos kokybė

Kaip aprašyta 2018 m. Europos neformaliojo ir savišvietos mokymosi įteisinimo aprašo galutinės suvestinės ataskaitos Tarybos rekomendacijoje dėl pripažinimo dėl „skaidrių kokybės užtikrinimo priemonių“ nustatyto principo visapusiškumo, jo lygis buvo įvertintas kaip vidutinis-aukštas 2018 m., o tai reiškia, kad kokybės užtikrinimo mechanizmai yra, tačiau šioje srityje yra kur tobulėti, o tai patvirtina projekto veikla, dėl kurios buvo parengtas šis strateginis dokumentas.

Todėl rekomendacijos yra skirtos užtikrinti sistemą, kurioje:

- Skatinamos kokybės užtikrinimo sistemos, būdingos pripažinimui, o ne bendrųjų kokybės užtikrinimo sistemų taikymas
- Yra kokybės rodiklių ir kriterijų rinkinys (pvz., kokybės chartija)
- Kokybės metodai taip pat taikomi kuriant ir tobulinant patvirtinimo standartus, metodikas ir priemones
- Yra Etikos ir deontologinių principų kodeksas, kuriuo vadovaujasi įvairūs procese dalyvaujantys specialistai
- Įdiegti specialūs duomenų ir privatumo apsaugos reglamentai, apimantys kibernetinio saugumo klausimus
- Įgyvendinamos priemonės, skirtos užtikrinti/kelti suinteresuotųjų šalių (kandidatų, darbdavių ir visuomenės) suvokimą apie sistemos kokybę.

Teikėjų lygmeniu, rekomendacijos yra susijusios su procedūrų nustatymu ir praktikos taikymu, kurie gali padėti pagerinti sistemos kokybę, taip pat ir didinti suinteresuotųjų šalių supratimą apie kokybę:

- Sistemingai ir nuosekliai ieškomas ir taikomas kokybiškas požiūris į VNFIL procesus
 - Šiuo metu būtų galima pasiūlyti sukurti ad hoc paslaugų teikėjų grupes, kurios, be kita ko, taikytų kolegialaus vertinimo metodiką. Kolegialus vertinimas yra tvirta kokybės užtikrinimo ir tobulinimo metodika su kokybės rodikliais ir neformaliojo ir

savišvietos mokymosi įteisinimo kriterijais, todėl laikoma kokybės užtikrinimo sistema, būdinga pripažinimui, kuri skatina kokybę, pagrįstą tarpusavio mokymusi ir kolegialiu vertinimu. Pagal šią metodiką Portugalijoje, Lietuvoje ir Italijoje dirbančių partnerių patirtį, kolegialaus vertinimo metodika yra didžiausia pridėtinė vertė kokybės tobulinimui (daugiau informacijos apie šią metodiką <http://www.peer-review-network.eu/>)

- Praktikos bendruomenių, darbo grupių, skirtų dalytis praktika ir žiniomis, kūrimas, kas ketvirtį vykstančios darbo dienos tarp paslaugų teikėjų ir kt.
- Etikos ir deontologinių principų kodekso, kuriuo vadovaujantis ir reguliuojamas paslaugų teikėjų ir specialistų elgesys ir veikla, priėmimas, tačiau šią funkciją gali atlikti ir komandos susitikimai, siekiant apibrėžti ir standartizuoti vidinį elgesį ir procedūras.
- Konkrečių reglamentų ir geros praktikos, susijusios su kandidatų, specialistų ir kitų susijusių suinteresuotųjų šalių duomenų ir privatumo apsauga, priėmimas, apimantis kibernetinio saugumo klausimus.

Rekomendacijų sritis: institucinė ir politinė sandara

Galiausiai, kai kurios rekomendacijos dėl priemonių ir veiksmų institucinėje ir politinėje sistemoje, reikalingos patikimoms, kokybiškoms ir veiksmingoms VNFIL sistemoms užtikrinti:

- Aiškios struktūros ir atsakingos įstaigos, turinčios aiškią atskaitomybę, ir mechanizmai, skirti pasidalinti atsakomybe tarp įvairių procese dalyvaujančių suinteresuotųjų šalių.
- Pripažinimo sistemos visiškai integruotos į nacionalines švietimo ir mokymo sistemas
- Kvalifikacijos standartų ir VNFIL standartų apibrėžimas, remiantis mokymosi rezultatais
- Aiškus VNFIL finansavimo proceso apibrėžimas
- Sumažinta priklausomybė nuo ES lėšų, nes tai gali būti iššūkis ilgalaikiam sistemos tvarumui.

